

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»
і слухачів другої вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня
«спеціаліст» спеціальностей 7.03050401 «Економіка підприємства»
і 7.03050901 «Облік і аудит»)

Методичні вказівки для виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» і слухачів другої вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальностей 7.03050401 «Економіка підприємства» і 7.03050901 «Облік і аудит») / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Беке-това; уклад.: Н. І. Склярук. – Х.: ХНУМГ, 2013. – 46 с.

Укладач: Н. І. Склярук

Рецензент: д.е.н., проф. А. Є. Ачкасов

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства,
протокол № 2 від 03.09.2013 р.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Мета і завдання курсової роботи	4
2. Загальні вимоги до курсової роботи	4
3. Склад курсової роботи	5
4. Методичні вказівки до виконання курсової роботи	6
5. Захист курсової роботи	27
6. Критерії оцінювання курсової роботи	27
Перелік навчально-методичної та нормативної літератури	28
Додатки	29

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання курсової роботи з дисципліни «Економіка підприємства» є одним із засобів оволодіння навчальним матеріалом під час самостійної роботи студента, сприяє розвитку творчого мислення і навичок аналітичної роботи.

Мета курсової роботи – поглибити теоретичні знання, набуті студентами у процесі вивчення курсу «Економіка підприємства» й виробити вміння застосовувати їх у практичному вирішенні питань економіки конкретного підприємства.

У процесі написання курсової роботи студент повинен:

- ⇒ продемонструвати знання і правильне розуміння закономірностей, що відбуваються у економічному середовищі підприємства;
- ⇒ показати вміння працювати з інформаційними джерелами, користуючись законодавчим та методичним матеріалом, викладати свою точку зору на проблемні питання та робити обґрунтуванні висновки щодо поліпшення економічного стану підприємства;
- ⇒ показати здатність використовувати здобуті теоретичні знання у процесі аналізу та узагальнення цифрового матеріалу, застосовуючи сучасні методики дослідження з використанням таблиць, графіків та інших графічних рисунків.
- ⇒ засвоїти методики виконання широкого кола типових економічних розрахунків і обґрунтувань;
- ⇒ здійснити аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства;
- ⇒ виявити резерви виробництва і на цій основі обґрунтувати заходи щодо підвищення ефективності діяльності.

Виконання курсової роботи має сприяти глибшому засвоєнню студентами дисципліни «Економіка підприємства», сформувати творчий підхід до аналізу й узагальнення отриманих результатів, спонукає ґрунтовно вивчати законодавчі акти з питань економічних відносин та додаткову навчальну літературу.

2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота – це самостійне дослідження, яке спрямоване на закріплення теоретичного матеріалу за основними темами курсу і придбання навичок практичного виконання техніко-економічних розрахунків.

Сутність курсової роботи полягає у виконанні найбільш типових розрахунків, які здійснює економіст при техніко-економічному обґрунтуванні прийманих ним рішень.

У якості інформаційної бази прийняті наближені до реальних умов вихідні дані 10 готельних підприємств. Наведені у якості вихідних даних ціни можуть бути скореговані на величину, яка відповідатиме дійсним цінам на момент виконання роботи.

При виконанні роботи необхідно дотримуватися наступних вимог:

1. Виклад матеріалу з кожного завдання курсової роботи повинен здійснюватися у такій послідовності:
 - теоретичне обґрунтування питання, яке розглядається;
 - економічні розрахунки;
 - аналіз і узагальнення отриманих результатів, висновки.
2. Розрахункову частину роботи виконують за варіантами. Вибір варіанта здійснюють за останньою цифрою залікової книжки.
3. Всі розрахунки зводять в таблиці.
4. Вихідні дані й результати розрахунків наводять із зазначенням одиниць виміру.
5. Розрахунки виконують з точністю до однієї десятої.
6. Обсяг пояснювальної записки становить 45-60 сторінок рукописного тексту (або 30-40 сторінок комп'ютерного друку) формату А4.
7. Оформлення курсової роботи проводять згідно з діючими вимогами щодо оформлення наукової, методичної й технічної документації (ДСТУ 3008-95: Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

3. СКЛАД КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота містить наступні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина роботи;
- висновки;
- список використаної літератури.

У *вступі* необхідно визначити мету та коло завдань курсової роботи.

Основна частина роботи складається з шести завдань.

Завдання 1. Сутність, класифікація і структура капіталу підприємства.

1.1 Капітал підприємства: сутність, види.

1.2 Визначення складу, структури й динаміки майна підприємства за функціональною роллю та джерелами формування.

Завдання 2. Персонал підприємства.

2.1. Характеристика, склад і структура персоналу. Визначення середньорічної чисельності персоналу підприємства за звітний рік.

2.2. Визначення показників руху персоналу.

Завдання 3. Основні засоби підприємства.

3.1. Характеристика, склад і структура основних засобів, розрахунок видової структури.

3.2. Визначення середньорічної вартості основних засобів.

3.3. Визначення показників руху й технічного стану основних засобів.

Завдання 4. Виробнича програма підприємства: сутність, показники, чинники впливу.

4.1 Розрахунок виробничої програми підприємства за звітний рік в натуральному й вартісному вираженні.

4.2 Визначення чинників та оцінка їх впливу на виконання виробничої програми у звітному році.

Завдання 5. Витрати, результати й ефективність діяльності підприємства.

5.1. Класифікація витрат підприємства за різними ознаками та визначення структури витрат.

5.2 Розрахунок критичного обсягу продукції підприємства.

5.3. Основні фінансово-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства (розрахунки, аналіз).

Завдання 6. Оцінка фінансового стану підприємства.

6.1. Поняття фінансового стану підприємства та методи його оцінки.

6.2 Показники оцінки ліквідності підприємства (сутність, розрахунки, аналіз).

6.3 Показники оцінки фінансової стійкості підприємства (сутність, розрахунки, аналіз).

6.4 Показники оцінки ділової активності підприємства (розрахунки, аналіз).

У кінці кожного розрахункового завдання слід зробити узагальнення та висновки. Дотримання цих вимог забезпечить високий рівень роботи.

Висновки є окремим елементом роботи, які становлять стисле викладення результатів проведеного дослідження відповідно до поставленої мети. Саме тут стисло наводяться конкретні результати, які одержані у відповідних розділах роботи, із зазначенням розрахованих показників.

У **список використаної літератури** слід включати не тільки цитовані та згадані джерела, але й ті, з якими студент ознайомився в процесі підготовки роботи.

4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Сутність, класифікація і структура капіталу підприємства.

У п. 1.1 необхідно розкрити сутність поняття «капітал» та визначити основні його види за різними класифікаційними ознаками (залежно від об'єкта вкладання; від терміну і способів обороту капіталу; за джерелами формування).

У п. 1.2 на основі даних, наведених у додатку 1, визначити склад, структуру й динаміку майна підприємства за функціональним призначенням та джерелами формування. Розрахунки доцільно звести в табл. 1 і 2. Зробити висновки.

Таблиця 1 – Аналіз складу й структури майна підприємства за функціональним призначенням

Види активів	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне	у структурі	темپ зростання
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Внеоборотні активи, всього в тому числі:							
1.1. Основні фонди							
1.2. Нематеріальні активи							
1.3. Капітальні вкладення							
1.4. Інші внеоборотні активи							
2. Оборотні активи, всього в тому числі:							
2.1. Оборотні фонди, всього з них:							
⇒ виробничі запаси							
⇒ незавершене виробництво							
⇒ видатки майбутніх періодів							
2.2. Фонди обігу, всього з них:							
⇒ готова продукція, товари							
⇒ товари відвантажені, виконані роботи, послуги, які не оплачені покупцем							
⇒ дебіторська заборгованість							
⇒ грошові кошти							
⇒ інші оборотні активи							
3. Усього майна							

Таблиця 2 – Аналіз джерел формування майна підприємства

Види джерел формування майна	На початок року		На кінець року		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абсолютне	у структурі	темп зростання
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Власний капітал, усього в тому числі:							
1.1. Статутний капітал							
1.2. Пайовий капітал							
1.3. Додатково вкладений капітал							
1.4. Інший додатковий капітал							
1.5. Резервний капітал							
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)							
1.7. Неоплачений капітал							
1.8. Капітал цільового фінансування							
2. Позиковий капітал							
2.1. Довгострокові фінансові зобов'язання							

1	2	3	4	5	6	7	8
2.2. Короткострокова кредиторська заборгованість							
2.3. Стійкі пасиви (поточні зобов'язання по розрахунках)							
3. Обсяг авансованого капіталу							

Завдання 2. Персонал підприємства.

У п. 2.1 необхідно дати визначення поняття «персонал підприємства», характеристику складу й структури персоналу підприємства за категоріями; розрахувати й проаналізувати структуру персоналу на початок і кінець звітнього року; визначити середньорічну чисельність робітників підприємства за звітний період.

Структуру персоналу підприємства розраховують на основі додатку 2 за формою нижченаведеної таблиці.

Таблиця 3 – Структура персоналу підприємства

Категорії персоналу	На початок звітнього року		На кінець звітнього року	
	чисельність, чол.	питома вага, %	чисельність, чол.	питома вага, %
Робітники				
Адміністративно-управлінський персонал (АУП)				
Усього працівників (персонал) підприємства		100		100

Розрахунок середньорічної чисельності робітників за звітний рік виконують за формулою

$$Ч_{CP.PICH.} = \sum_{i=1}^{12} Ч_{CP.MIC.} / 12 \quad (2.1)$$

де $Ч_{CP.PICH.}$ – середньооблікова чисельність робітників за рік;

$Ч_{CP.MIC.}$ – середньооблікова чисельність робітників за місяць.

Середньооблікову чисельність робітників за місяць визначають підсумовуванням облікової чисельності кожного календарного дня цього місяця і діленням отриманого результату на кількість календарних днів у місяці. Підрахунок краще здійснювати у табличній формі (табл. 4).

Таблиця 4 – Розрахунок середньооблікової чисельності робітників підприємства за звітний рік

Місяці	Наявність на початок місяця, чол.	Рух робітників: (+) надійшли, (-) вибули, дата-чисельність	Підрахунок	Середньо-облікова чисельність робітників за місяць, чол.
Січень	175	0	$(145*31) : 31$	175
Лютий	175	17.02 „+” 2 чол.	$(175*16 + 177*12) : 28$	176
Березень	176	10.03 „+” 3 чол. 16.03 „-”, 2 чол.	$(176*9 + 179*6 + 177*16) : 31$	177
.....
Грудень	168	5.12 „-”, 1 чол.	$(168*4 + 167*27) : 31$	167
Разом				2050
Середньооблікова чисельність робітників за рік				$\frac{2050}{12} = 171$

У п. 2.2 необхідно визначити основні показники руху персоналу за звітний період: коефіцієнти обігу з прийому та вибуття, загального обігу і плинності персоналу.

1) Коефіцієнт обороту з прийому, визначають за формулою

$$K_{\text{об.пр.}} = \frac{Ч_{\text{пр}}}{Ч_{\text{ср.річн.}}} \quad (2.2)$$

де $Ч_{\text{пр}}$ – чисельність прийнятих робітників на підприємстві протягом року;

$Ч_{\text{ср.річн.}}$ – середньооблікова чисельність робітників підприємства за звітний рік.

2) Коефіцієнт обороту з вибуття:

$$K_{\text{об.виб.}} = \frac{Ч_{\text{зв}}}{Ч_{\text{ср.річн.}}} \quad (2.3)$$

де $Ч_{\text{зв}}$ – чисельність робітників, які вибули на підприємстві протягом року.

3) Коефіцієнт загального обороту:

$$K_{\text{об.заг.}} = \frac{Ч_{\text{пр}} + Ч_{\text{зв}}}{Ч_{\text{ср.річн.}}} \quad (2.4)$$

4) Коефіцієнт плинності кадрів:

$$K_{пл.} = \frac{Ч'_{зв}}{Ч_{ср.річн.}} \quad (2.5)$$

де $Ч'_{зв.}$ – чисельність робітників, які вибули на підприємстві протягом року за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни.

У кінці розділу на основі всіх проведених розрахунків необхідно зробити висновки.

Завдання 3. Виробничі фонди підприємства.

У п. 3.1 необхідно розкрити сутність основних фондів, охарактеризувати їх склад і структуру. За даними додатка 3 визначити структуру основних виробничих фондів на початок і кінець звітної періоду, отримані результати проаналізувати. Розрахунки рекомендується проводити в табличній формі.

Таблиця 5 – Видова структура основних виробничих фондів підприємства у звітному році

Найменування груп основних фондів	Наявність на початок року, тис. грн.	Надійшло протягом року, тис. грн.	Вибуло протягом року, тис. грн.	Наявність на кінець року, тис. грн.	Питома вага, %	
					на початок року	на кінець року
Будівлі, споруди, передавальні пристрої						
Машини й устаткування						
Транспортні засоби						
Інструмент виробничий, господарський інвентар						
Інші основні фонди						
Разом					100	100

У п. 3.2 визначити середньорічну вартість основних виробничих фондів у звітному році. Використовуючи дані додатка 3, розрахунок доцільно виконати за формулою

$$ОФ_{ср.річн.} = ОФ_{поч} + \frac{ОФ_{над} * K_{над}}{12} - \frac{ОФ_{виб} * K_{виб}}{12}, \quad (3.1)$$

де $ОФ_{поч}$ – вартість основних виробничих фондів на початок звітної року, тис. грн.;

$ОФ_{над}$ – вартість введених в експлуатацію основних фондів протягом звітної року, тис. грн.;

$ОФ_{ВИБ}$ – вартість основних виробничих фондів, які вибули протягом звітного року, тис.грн.;

$К_{НАД}$ – кількість місяців у році, протягом яких основні виробничі фонди, що надійшли, працювали, не враховуючи місяця надходження;

$К_{ВИБ}$ – кількість місяців, що залишилися до кінця року з моменту вибуття основних виробничих фондів, не враховуючи місяця вибуття.

У п. 3.3 розрахувати показники, які характеризують рух і технічний стан основних виробничих фондів.

Рух основних виробничих фондів у звітному періоді на підприємстві прийнято оцінювати коефіцієнтами надходження і вибуття.

Коефіцієнт надходження основних фондів:

$$К_{над} = \frac{ОФ_{НАД}}{ОФ_{КИН}} * 100\% , \quad (3.2)$$

де $ОФ_{НАД}$ – вартість введених в експлуатацію основних фондів протягом звітного року, тис. грн.;

$ОФ_{КИН}$ – вартість основних фондів на кінець звітного року, тис. грн.

Коефіцієнт вибуття основних фондів:

$$К_{виб} = \frac{ОФ_{ВИБ}}{ОФ_{ПОЧ}} * 100\% , \quad (3.3)$$

де $ОФ_{ВИБ}$ - вартість основних фондів, що вибули протягом звітного року, тис. грн.;

$ОФ_{ПОЧ}$ - вартість основних фондів на початок звітного року, тис. грн.;

Технічний стан основних виробничих фондів підприємства характеризують коефіцієнти зношення і придатності. Ці показники необхідно розрахувати на початок і на кінець звітного року, використовуючи формули:

коефіцієнт зношення основних фондів :

$$К_{ЗН} = \frac{З}{ОФ_{ПЕР}} * 100\% , \quad (3.4)$$

де $З$ – сума зносу основних фондів, тис. грн.;

$ОФ_{ПЕР}$ – первісна вартість основних фондів, тис. грн.

коефіцієнт придатності основних фондів:

$$К_{ПРИД} = \frac{ОФ_{ЗАЛ}}{ОФ_{ПЕР}} * 100\% , \quad (3.5)$$

де $ОФ_{ЗАЛ}$ – залишкова вартість основних фондів, тис. грн.

Завдання 4. Виробнича програма підприємства: сутність, показники, чинники впливу.

У п. 4.1 необхідно розкрити сутність виробничої програми підприємства, й визначити систему показників обсягу виробництва, яка включає натуральні й вартісні показники.

На основі даних, наведених у додатку 4, необхідно провести розрахунок виробничої програми готельного підприємства за базовий і звітний роки в натуральному й вартісному вираженні.

Виробнича програма готельного підприємства вимірюється кількістю наданих населенню ліжок-діб. Цей показник залежить від кількості номерів у готелі, їхньої місткості, рівня використання номерного фонду. Взаємозв'язок цих показників може бути відображений наступною формулою:

$$F = N * \gamma * D * K * \alpha, \quad (4.1)$$

де F - кількість наданих ліжок-діб;

N - кількість номерів у готелі;

γ - середня місткість одного номера в готелі;

D - кількість днів у звітному періоді;

K - коефіцієнт використання номерного фонду готелю.

α - коефіцієнт завантаження одного ліжка-місця.

Кількість ліжок-місць в господарстві визначається як добуток кількості номерів у господарстві й середньої місткості одного номера у звітному періоді.

Кількість ліжок-діб в господарстві визначається як добуток кількості ліжок-місць у господарстві й кількості днів у звітному періоді.

Кількість ліжок-діб в експлуатації визначається як добуток кількості ліжок-діб в господарстві й коефіцієнта використання номерного фонду.

Кількість наданих ліжок-діб визначається як добуток ліжок-діб в експлуатації й коефіцієнта завантаження номерного фонду.

Доход від експлуатації готелю (D) визначають як добуток кількості наданих ліжок-діб і середнього тарифу однієї ліжка-добы (C):

$$D = F * C \quad (4.2.)$$

Розрахунок виробничої програми готелю за базисний і звітний роки доцільно звести в табл. 6.

Таблиця 6 – Виробнича програма готелю за базисний і звітний роки

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення	
		базисний	звітний	абсолютне	темпу росту, %
1	2	3	4	5	6
1. Кількість номерів у готелі	N				
2. Середня місткість одного номера	γ				

Продовження табл. 6

1	2	3	4	5	6
3. Кількість ліжко-місць у господарстві	М				
4. Число днів у звітному періоді	Д				
5. Кількість ліжко-діб в господарстві	А				
6. Коефіцієнт використання номерного фонду	К				
7. Кількість ліжко-діб в експлуатації	Е				
8. Коефіцієнт завантаження номерного фонду	α				
9. Надано ліжко-діб	F				
10. Середній тариф, грн.	Ц				
11. Доходи від експлуатації, тис. грн.	Д				

У п. 4.2 необхідно виявити фактори, що впливають на виконання виробничої програми, й визначити їх абсолютний і відносний вплив на зміну виробничої програми готелю у звітному році.

Застосувавши до розрахункової формули (4.1) метод ланцюгових підстановок, можна визначити абсолютний і відносний вплив кожного з техніко-експлуатаційних факторів на зміну виробничої програми підприємства.

Абсолютний вплив факторів на зміну кількості наданих ліжко-діб визначають за формулами (4.3)-(4.8) (цифрою «0» позначений базисний показник, «1» – звітний, «Δ» – абсолютний вплив окремого фактора):

- вплив зміни кількості місць у готелі:

$$\Delta F_N = (N_1 - N_0) * \gamma_0 * D_0 * K_0 * \alpha_0, \quad (4.3)$$

- вплив зміни середньої місткості одного номера в готелі:

$$\Delta F_N = N_1 * (\gamma_1 - \gamma_0) * D_0 * K_0 * \alpha_0, \quad (4.4)$$

- вплив зміни кількості днів роботи за рік:

$$\Delta F_D = N_1 * \gamma_1 * (D_1 - D_0) * K_0 * \alpha_0, \quad (4.5)$$

- вплив зміни коефіцієнта використання номерного фонду готелю:

$$\Delta F_K = N_1 * \gamma_1 * D_1 * (K_1 - K_0) * \alpha_0, \quad (4.6)$$

- вплив зміни коефіцієнта завантаження одного ліжко-місця:

$$\Delta F_\alpha = N_1 * \gamma_1 * D_1 * K_1 * (\alpha_1 - \alpha_0). \quad (4.7)$$

Сумарний абсолютний вплив факторів дорівнює загальній абсолютній зміні

кількості наданих ліжко-діб (ΔF):

$$\Delta F = \Delta F_N + \Delta F_\gamma + \Delta F_D + \Delta F_\kappa + \Delta F_\alpha. \quad (4.8)$$

Відносний вплив факторів на зміну кількості наданих ліжко-діб (знаком « δ » позначено відносний вплив окремого фактора):

$$\delta F_N = (\Delta F_N : F_o) * 100\% \quad (4.9)$$

$$\delta F_\gamma = (\Delta F_\gamma : F_o) * 100\% \quad (4.10)$$

$$\delta F_D = (\Delta F_D : F_o) * 100\% \quad (4.11)$$

$$\delta F_\kappa = (\Delta F_\kappa : F_o) * 100\% \quad (4.12)$$

$$\delta F_\alpha = (\Delta F_\alpha : F_o) * 100\% \quad (4.13)$$

Сумарний відносний вплив всіх факторів дорівнює загальній відносній зміні кількості наданих ліжко-діб (δF):

$$\delta F = \delta F_N + \delta F_\gamma + \delta F_D + \delta F_\kappa + \delta F_\alpha \quad (4.14)$$

Аналогічно проведеним розрахункам самостійно визначити вплив наданих ліжко-діб (F) і середнього тарифу однієї ліжко-добы (L) на розмір доходу від експлуатації готелю (D).

Після проведених розрахунків зробити висновки.

Завдання 5. Витрати, результати й ефективність діяльності підприємства

У п. 5.1 необхідно визначити сутність витрат підприємства, класифікувати їх за різними ознаками й визначити структуру витрат за економічними елементами в базовому і звітному роках. Розрахунок звести в табл. 7.

Таблиця 7 – Аналіз структури витрат підприємства

Стаття витрат	Базовий рік		Звітний рік		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відхилення в структурі, %	Темп зростання, %
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %			
1	2	3	4	5	6	7	8
Матеріальні витрати							
Витрати на оплату праці							
Відрахування на соціальні заходи							

Продовження табл. 7

1	2	3	4	5	6	7	8
Амортизація							
Інші операційні витрати							
Всього витрат							

У п 5.2 курсової роботи необхідно провести розрахунок критичного обсягу продукції підприємства (точки беззбитковості). Точка беззбитковості - рівень обсягу продажу протягом досліджуваного періоду, при якому виручка від реалізації продукції (чистий дохід) співпадає з витратами виробництва, а прибуток відповідно дорівнює нулю.

Розрахунок точки беззбитковості, побудований на підставі розподілу витрат на змінні та постійні. Визначення обсягу постійних та змінних витрат підприємства необхідно розрахувати у табл. 8 і 9.

Таблиця 8 – Обсяг і структура постійних витрат у звітному році

Показники	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Матеріальні витрати		20
Амортизація		100
ЗП управлінського персоналу		25
Відрахування на соціальні заходи управлінського персоналу		25
Інші фіксовані витрати		60
Разом		

Таблиця 9 – Обсяг і структура змінних витрат у звітному році

Показники	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Матеріальні витрати		80
ЗП виробничого персоналу		75
Відрахування на соціальні заходи виробничого персоналу		75
Інші змінні витрати		40
Разом		

Після розподілу витрат на постійні й змінні необхідно визначити точку беззбитковості за формулою

$$Q_{кр.} = \frac{C}{u - v}, \quad (5.1)$$

де $Q_{кр.}$ – критичний обсяг послуг, ліжко-діб;

C – постійні витрати на весь обсяг продукції (послуг), грн.;

u – ціна одиниці продукції (послуг), грн.;

v – змінні витрати на одиницю продукції (послуг), грн.

У п. 5.2 також необхідно розрахувати зміну критичного обсягу продукції (послуг) в плановому році, якщо за інших рівних умов:

а) середній тариф однієї койко-добы збільшився на 10% у порівнянні зі звітним роком;

б) постійні витрати підприємства зменшилися на 5% у порівнянні зі звітним роком;

На підставі проведених розрахунків, подати графічний спосіб визначення точки беззбитковості у плановому та звітному роках та зробити відповідні висновки.

У п. 5.3 на основі розрахунків, виконаних в попередніх розділах курсової роботи й використовуючи дані додатка 6, необхідно сформулювати основні фінансово-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства (табл. 10).

Таблиця 10 – Основні фінансово-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показники	Од. виміру	Джерела інформації, розрахунок	Базисний рік	Звітний рік	Відхилення	
					Абсо- лютне	Темп зро- стання, %
1	2	3	4	5	7	8
1. Середньооблікова чисельність працівників	чол.	у звітному році – розрахунок (табл. 4), у базисному – додаток 6				
2. Середня вартість активів, всього в т.ч.		у звітному році – $\frac{1}{2} * (\text{ряд } 280 \text{ гр. } 3 + \text{ряд } 280 \text{ гр. } 4) \text{ ф. } 1$, у базисному – додаток 6				
2.1. Середня вартість основних засобів	тис. грн.	у звітному році – розрахунок (завд. 3.2), у базисному – додаток 6				
2.2. Середні залишки оборотних активів	тис. грн.	у звітному році – $\frac{1}{2} * (\text{ряд } 260 \text{ гр. } 3 + \text{ряд } 260 \text{ гр. } 4) \text{ ф. } 1$, у базисному – додаток 6				
3. Фінансові результати						
3.1. Чистий дохід (виручка) від реалізації	тис. грн.	розрахунок (завд. 4.1)				
3.2. Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	додаток 6				
3.3. Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	п. 3.1 – п. 3.2				

Продовження табл. 10

1	2	3	4	5	7	8
3.4. Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	додаток 6				
3.5. Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	додаток 6				
3.6. Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	додаток 6				
4. Показники ефективності використання ресурсів						
4.1. Фондовіддача	грн. / грн.	п. 3.1 / п. 2.1				
4.2. Фондомісткість	грн. / грн.	п. 2.1 / п. 3.1				
4.3. Фондоозброєність праці	тис. грн. / особу	п. 2.1 / п. 1				
4.4. Коефіцієнт обіговості оборотних активів	обо- роти	п. 3.1 / п. 2.2				
4.5. Коефіцієнт закріплення оборотних активів	грн. / грн.	п. 2.2 / п. 3.1				
4.6. Середній період обороту оборотних активів	дн.	360 дн. / п. 4.4				
4.7. Виручка від реалізації продукції, що припадає на 1 одного робітника	тис. грн. / особу	п. 3.1 / п. 1				
5. Показники рентабельності підприємства						
5.1. Рентабельність активів		п. 3.5 / п. 2				
5.2. Рентабельність основних засобів		п. 3.5 / п. 2.1				
5.3. Рентабельність оборотного капіталу		п. 3.5 / п. 2.2				
5.4. Валова рентабельність продажу		п.3.3 / п. 3.1				
5.5. Операційна рентабельність продажу		п. 3.4 / п. 3.1				
5.6. Чиста рентабельність продажу		п. 3.6 / п. 3.1				
5.7. Рентабельність продукції(послуг)		п. 3.3 / п. 3.2				

На підставі проведених розрахунків, у базисному й звітному роках зробити відповідні висновки.

Завдання 6. Оцінка фінансового стану підприємства.

У п. 6.1. необхідно визначити сутність поняття «фінансовий стан підприємства», розглянути основні завдання, інформаційну базу та існуючі методи аналізу фінансового стану підприємства. Значну увагу слід приділити системі показників, що характеризують фінансовий стан підприємства.

У п. 6.2 на основі даних, наведених у додатку 1, необхідно згрупувати активи підприємства відповідно до рівня їх ліквідності та пасиви відповідно до строку їх погашення та визначити рівень ліквідності балансу підприємства, визначити рівень ліквідності підприємства.

Ліквідність активу – це здатність активу перетворюватися в грошові кошти в максимально короткий термін часу та без втрати їх ринкової вартості. Відповідно всі активи можна поділити на 4 групи:

A1 – абсолютно ліквідні активи – грошові кошти підприємства та поточні фінансові інвестиції;

A2 – активи, що швидко реалізуються – дебіторська заборгованість, готова продукція, векселі одержані;

A3 – активи, що повільно реалізуються – виробничі запаси (за мінусом готової продукції), інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів (в частині оборотних активів);

A4 – активи, що важко реалізуються – необоротні активи, витрати майбутніх періодів (в частині необоротних активів).

Ліквідність балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких в грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань. Для визначення ліквідності балансу відповідні активи потрібно порівняти з відповідними групами пасивів, складові елементи яких визначаються терміном їх погашення:

П1 – найбільш термінові пасиви – поточні зобов'язання за розрахунками, інші поточні зобов'язання;

П2 – короткострокові пасиви – короткострокові кредити банків, поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, векселі видані, товарна кредиторська заборгованість;

П3 – довгострокові пасиви – довгострокові зобов'язання та забезпечення наступних виплат;

П4 – постійні пасиви – власний капітал, доходи майбутніх періодів.

Слід зазначити, що дане групування є достатньо умовним і елементи груп можуть бути змінені, виходячи з реальних умов функціонування підприємства.

Так, баланс підприємства вважається абсолютно ліквідним, якщо:

$$A1 \geq P1;$$

$$A2 \geq P2;$$

$$A3 \geq P3;$$

$$A4 \leq P4.$$

(6.1)

Невиконання будь-якої з перших нерівностей свідчить про те, що ліквідність балансу не є абсолютною.

Аналіз ліквідності балансу підприємства доцільно звести в табл. 11.

Таблиця 11 – Аналіз ліквідності балансу підприємства

Статті активу	На початок періоду, тис. грн.	На кінець періоду, тис. грн.	Статті пасиву	На початок періоду, тис. грн.	На кінець періоду, тис. грн.
Найбільш ліквідні активи А1			Найбільш термінові пасиви П1		
Активи, що швидко реалізуються			Короткострокові пасиви П2		
Активи, що повільно реалізуються А3			Довгострокові пасиви П3		
Активи, що важко реалізуються			Постійні пасиви П4		

Ліквідність підприємства – здатність підприємства перетворювати свої активи в грошові кошти для покриття зобов'язань.

Аналіз ліквідності здійснюється шляхом розрахунку наступних показників:

✓ коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує здатність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за допомогою готових засобів платежу. Його рекомендоване значення становить 0,2-0,3.

$$K_{\text{абс. лікв.}} = \frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (6.2)$$

✓ коефіцієнт поточної ліквідності характеризує здатність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за швидколіквідних активів. Його рекомендоване значення становить 0,7-0,8.

$$K_{\text{пот. лікв.}} = \frac{\text{Грошові кошти} + \text{Поточні фінансові інвестиції} + \text{Дебіторська заборгованість} + \text{Готова продукція}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (6.3)$$

✓ коефіцієнт загальної ліквідності характеризує здатність підприємства покрити свої поточні зобов'язання за допомогою ліквідних активів. Його рекомендоване значення становить більше 2.

$$K_{\text{заг. лікв.}} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \quad (6.4)$$

✓ чистий оборотний капітал (розмір власних оборотних коштів) розраховується як перевищення оборотних активів підприємства над його поточними зобов'язаннями.

$$\text{ЧОК} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \quad (6.5)$$

Наявність чистого оборотного капіталу означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Оптимальна сума чистого оборотного капіталу залежить від особливостей діяльності підприємства, зокрема від її масштабів, обсягів реалізації, тривалості обороту матеріальних запасів і дебіторської заборгованості. Значне перевищення чистого оборотного капіталу над оптимальною потребою свідчить про нераціональне використання ресурсів підприємства.

Аналіз показників ліквідності підприємства необхідно звести в табл. 12.

Таблиця 12 – Показники ліквідності підприємства

Показники	На початок періоду, тис. грн.	На кінець періоду, тис. грн.	Відхилення, +, –
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Коефіцієнт поточної ліквідності			
Коефіцієнт швидкої ліквідності			
Чистий оборотний капітал			

Значення даних показників аналізується в динаміці, а також порівнюється з їх нормативними значеннями. При цьому слід підкреслити, що остаточний висновок щодо рівня ліквідності підприємства здійснюють, узагальнюючи відповідність значень коефіцієнтів їх нормативним значенням та реальний стан справ на об'єкті дослідження.

У п. 6.3 необхідно визначити тип та рівень фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стійкість – це здатність підприємства за рахунок наявних фінансових ресурсів виконувати свої зобов'язання, забезпечувати безперебійну діяльність та створювати умови для розширеного відтворення.

Аналіз фінансової стійкості здійснюється на основі абсолютних і відносних показників.

За допомогою абсолютних показників визначається тип (клас) фінансової стійкості. Виділяють чотири типи (класи) фінансової стійкості:

1 тип (клас) – абсолютна фінансова стійкість – коли власні оборотні кошти повністю забезпечують запаси і витрати;

2 тип – нормальний фінансовий стан – коли запаси і витрати забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими джерелами;

3 тип – нестійкий фінансовий стан – коли запаси і витрати забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат;

4 тип – кризовий фінансовий стан – коли запаси і витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства.

Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси і витрати, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями.

Визначення типу фінансової стійкості підприємства слід провести в табл. 13.

Таблиця 13 – Розрахунок узагальнюючих показників фінансової стійкості підприємства

Показники	Методика розрахунку по балансу	На початок періоду, тис. грн.	На кінець періоду, тис. грн.	Відхилення, +, –
1	2	3	4	5
1. Наявність власного обігового капіталу для формування запасів – Н1	ряд. 380 – – ряд. 080			
2. Наявність власного обігового та довгострокового позикового капіталу для формування запасів – Н2	Н1 + ряд. 430 + + ряд. 480			
3. Наявність власного обігового та довгострокового і короткострокового позикового капіталу для формування запасів – Н3	Н2 + ряд. 500 + + ряд. 510			
4. Запаси – Н4	Ряд. 100 + + ряд. 110 + 120 + + ряд. 130 + ряд. 140			
5. Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів – Е1	Н1-Н4			
6. Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного та довгострокового позикового капіталу для формування запасів – Е2	Н2-Н4			

1	2	3	4	5
7. Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного, довгострокового і короткострокового позикового капіталу для формування запасів – E3	H3-H4			
8. Трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства $S \{S1(E1), S2(E2), S3(E3)\}$				

За допомогою розрахованих показників визначається трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства:

$$S(E) = \begin{cases} 1, & \text{якщо } E \geq 0 \\ 0, & \text{якщо } E < 0 \end{cases} \quad (6.6)$$

Розрахунки наведених показників дають можливість класифікувати підприємство за ступенем його фінансової стійкості. Можливо чотири типи ситуації:

- 1) якщо $S = \{1, 1, 1\}$, то підприємство має абсолютну фінансову стійкість.
- 2) якщо $S = \{0, 1, 1\}$, то підприємство має нормальну фінансову стійкість.
- 3) якщо $S = \{0, 0, 1\}$, то підприємство характеризується нестійким фінансовим станом.
- 4) якщо $S = \{0, 0, 0\}$, то підприємство має кризове фінансове положення.

Далі необхідно розрахувати відносні показники фінансової стійкості до яких слід віднести:

✓ коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує питому частку власного капіталу у загальному обсязі капіталу. Його оптимальне значення більше 0,5.

$$K_{\text{АВТ}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальна сума капіталу підприємства}} \quad (6.7)$$

✓ коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує питому частку позикового капіталу у загальному обсязі капіталу. Його оптимальне значення менше 0,5.

$$K_{\text{КПК}} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Загальна сума капіталу підприємства}} \quad (6.8)$$

✓ коефіцієнт фінансової залежності характеризує пропорції, в яких співвідносяться між собою позиковий і власний капітали підприємства. Коефіцієнт не повинен перевищувати 1.

$$K_{\text{ФЗ}} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (6.9)$$

✓ коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) – характеризує у скільки разів власний капітал підприємства перевищує його позиковий капітал. Коефіцієнт має перевищувати 1.

$$K_{\text{ФС}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}} \quad (6.10)$$

✓ коефіцієнт маневреності характеризує частку власного капіталу підприємства, що використовується для фінансування його оборотних активів. Нормативне значення показника – від 0,4 до 0,6.

$$K_{\text{МАН}} = \frac{\text{Власний обіговий капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (6.11)$$

✓ коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує, яка частка власних оборотних коштів підприємства вкладена в оборотний капітал. Його оптимальне значення більше 0,5.

$$K_{\text{ЗВОК}} = \frac{\text{Власний обіговий капітал}}{\text{Оборотні активи}} \quad (6.12)$$

✓ коефіцієнт забезпеченості запасів показує, яка частка матеріальних оборотних коштів фінансується за рахунок власного оборотного капіталу. Його оптимальне значення більше 0,8.

$$K_{\text{ЗВОК}} = \frac{\text{Власний обіговий капітал}}{\text{Запаси (виробничі запаси + НЗП + готова продукція + товари)}} \quad (6.13)$$

Розрахунок відносних показників фінансової стійкості слід надати в таблиці 14.

Таблиця 14 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показники	На початок періоду, тис. грн.	На кінець періоду, тис. грн.	Відхилення, +, –
Коефіцієнт автономії			
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу			
Коефіцієнт фінансової залежності			
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)			
Коефіцієнт маневренності власного капіталу			
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами			
Коефіцієнт забезпеченості запасів			

Значення показників фінансової стійкості підприємства також аналізується в динаміці, а також порівнюється з їх нормативними значеннями. При цьому слід підкреслити, що остаточний висновок щодо рівня фінансової незалежності підприємства здійснюють, узагальнюючи відповідність значень коефіцієнтів їх нормативним значенням та реальний стан справ на об'єкті дослідження.

У п. 6.4 на основі даних, розрахованих у попередніх завданнях, необхідно оцінити ділову активність підприємства.

Аналіз ділової активності включає розрахунок наступних показників.

✓ коефіцієнт оборотності активів відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів:

$$\text{Коб. акт.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість активів}} \quad (6.14)$$

✓ коефіцієнт оборотності власного капіталу характеризує швидкість обороту вкладеного власного капіталу підприємства:

$$\text{Коб. вк.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість власного капіталу підприємства}} \quad (6.15)$$

✓ коефіцієнт оборотності оборотних активів визначає кількість оборотів, яку здійснюють оборотні активи протягом звітного періоду:

$$\text{Коб. акт.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня сума оборотних активів}} \quad (6.16)$$

✓ тривалість обороту оборотних активів характеризується кількістю днів, протягом яких оборотні засоби проходять усі стадії одного кругообігу:

$$\text{Тоб. акт.} = \frac{\text{Кількість календарних днів за відповідний період}}{\text{Коефіцієнт оборотності оборотних активів}} \quad (6.17)$$

✓ коефіцієнт оборотності виробничих запасів відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період:

$$\text{Коб. вир. зап.} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середня вартість виробничих запасів}} \quad (6.18)$$

✓ тривалість обороту виробничих запасів характеризується кількістю днів, протягом яких виробничі запаси проходять усі стадії одного кругообігу:

$$\text{Твир. зап.} = \frac{\text{Кількість календарних днів за відповідний період}}{\text{Коефіцієнт оборотності виробничих запасів}} \quad (6.19)$$

✓ коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, кількість оборотів дебіторської заборгованості:

$$\text{Коб. деб. зад.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня сума дебіторської заборгованості}} \quad (6.20)$$

✓ середній термін погашення дебіторської заборгованості:

$$\text{Тдеб. зад.} = \frac{\text{Кількість календарних днів за відповідний період}}{\text{Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості}} \quad (6.21)$$

✓ коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує скільки потрібно оборотів для оплати виставлених рахунків. Зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит:

$$\text{Коб. кр. зад.} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середня сума кредиторської заборгованості}} \quad (6.22)$$

- ✓ середній термін оплати кредиторської заборгованості:

$$\text{Ткр. зад.} = \frac{\text{Кількість календарних днів за відповідний період}}{\text{Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості}} \quad (6.23)$$

- ✓ операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг та розраховується як сума тривалості обороту засобів в розрахунках та тривалості обороту виробничих запасів:

$$\text{ОЦ} = \text{Твир. зап.} + \text{Тдеб. зад.} \quad (6.24)$$

- ✓ фінансовий цикл представляє собою період повного обороту коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отриману сировину, матеріали й напівфабрикати та закінчуючи оплаченою дебіторською заборгованістю за поставлену готову продукцію:

$$\text{ФЦ} = \text{ОЦ} - \text{Ткр. зад.} \quad (6.25)$$

Таблиця 9 – Показники ділової активності підприємства

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення, +, –
Коефіцієнт оборотності активів			
Коефіцієнт оборотності власного капіталу			
Коефіцієнт оборотності оборотних активів			
Тривалість обороту оборотних активів, дн.			
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів			
Тривалість обороту виробничих запасів, дн.			
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
Середній термін погашення дебіторської заборгованості, дн.			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
Середній термін оплати кредиторської заборгованості, дн.			
Операційний цикл, дн.			
Фінансовий цикл, дн.			

В процесі аналізу даних показників слід брати до уваги сферу діяльності та галузь економіки, в якій працює дане підприємство. При цьому позитивним моментом зміни показників є зростання коефіцієнтів обертання відповідних статей та зменшення строків їх оборотності.

5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану в установлений термін курсову роботу студент подає викладачеві. Викладач дає загальну оцінку виконаної роботи і відмічає недоліки, допущені при її виконанні, які можуть бути ліквідовані після доопрацювання та при підготовці до захисту. Роботу, на яку дана негативна оцінка студент виконує повторно й після усунення зауважень подає на повторну перевірку. Під час захисту студент повинен продемонструвати знання теоретичних питань роботи, показати вміння виконувати економічні розрахунки й робити обґрунтовані висновки.

Захист курсової роботи враховує:

- знання теоретичних основ курсу, необхідних для виконання роботи (40%);
- знання формул, алгоритмів і методик розрахунків (50%);
- творчий підхід і вміння аналізувати (10%).

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оцінка за курсову роботу виставляється тільки після її захисту. При цьому обов'язково враховується своєчасність подання роботи на перевірку, якість змісту виконаної роботи, практичний напрямок, правильність розрахунків та аналітичних висновків, оформлення роботи та змістовність виступу слухача на захисті.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за 4-бальною шкалою:

"5" (відмінно), "4" (добре), "3" (задовільно), "2" (незадовільно).

"5" (відмінно) – виставляється при повному розкритті теоретичних питань, широкому використанню рекомендованої літератури, правильно проведених розрахунках, вільному володінню опрацьованим матеріалом, умінні робити висновки, ув'язки теоретичного матеріалу з практичним.

"4" (добре) – виставляється при незначних помилках у в розрахунках курсової роботи або у висновках чи у оформленні, при обмеженому розумінні окремих питань роботи при її захисті, при повному використанні рекомендованої літератури та практичного матеріалу.

"3" (задовільно) – при неповному розкритті теоретичних питань, наявності помилок в розрахунках, арифметичних помилок, неохайність в роботі, неповному розумінні теми роботи при її захисті, але завдання повинно бути виконано понад 50% вірно.

"2" (незадовільно) – теоретичні питання курсової роботи не розкриті, допущені помилки в розрахунках, робота не містить висновків, відсутні знання з основних теоретичних питань роботи, робота оформлена з порушенням вимог, завдання виконано до 50%.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА НОРМАТИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України – Х.: ТОВ „Одіссей”, 2004. – 248 с.
2. Податковий кодекс України – Вінниця: ТОВ «Поліграф-сервіс», 2010. – 512 с.
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні.- К.:Компас,2004. - 248 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доповн. та перероб. - К.: Атіка, 2007. - 528 с.
5. Економіка підприємства: підручник / [Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н.П., А.І. Дмитренко та ін.]; за заг. Та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.
6. Економіка підприємства: підручник / М.Г. Грещак, В.М. Колот, О.Г. Мендрул [та ін.]; за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.
7. Економіка підприємства: Навч. посібник / За ред. О.П.Крайник. Л.: «Львівська політехніка», 2003. – 208с.
8. Економіка підприємства: Навч.посіб./За ред. А.В.Шегди. – К.:Знання-Пресс, 2002. – 335 с.
9. Економіка підприємства: навчальний посібник для вищої школи. [Примак А.В., Михаліцька Н.Я., Цвайг Х.І., Лалакулич М.Ю.] - Львів: Новий Світ - 2000, 2012. - 439 с.
- 10.Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.
- 11.Зайцев Н.Л. Экономика, организация и управление предприятием: Учеб. пособие.- 2-е изд. доп. - М.: Инфра –М., 2008. - 455с.
- 12.Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. / О.С. Іванілов; М-во освіти і науки України, Харківський держ. техн. ун-т будівництва та архітектури. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
- 13.Методичні вказівки щодо оформлення курсових, дипломних і контрольних робіт (для студентів заочної форми навчання та другої вищої освіти спеціальностей 6.050100 - "Економіка підприємства", 6.050100 - "Облік і аудит", 6.050200 - "Менеджмент організацій") / Укл.: Ковалевська А.В., Складрук Н.І.. – Х.: ХНАМГ, 2008. – 28 с.
- 14.Петрович Й.М., Кіт А.Ф. та ін. Економіка підприємства: Підручник /За заг. ред. Й.М.Петровича. – Львів: “Новий світ-2000”, 2004. – 680 с.
- 15.Фінанси підприємств: підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М.Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. - К.: КНЕУ, 2008. – 552 с.
- 16.Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник для студ. ВНЗ. – К.: Каравела. 2004. – 568 с.
- 17.Экономика предприятия: Учеб. пособие / Под ред. проф. Л.Г. Мельника.- 2-е изд. испр. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. - 628с.

Додаток 1

Баланс підприємства за звітний рік (варіант 1-2)

А К Т И В	Код рядка	Варіант 1		Варіант 2	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	010	0	0	712,0	546,0
первісна вартість	011	0	0	1119,0	1122,0
знос	012	0	0	407,0	576,0
Незавершене будівництво	020	247	318	36,0	18,0
Основні засоби:					
залишкова вартість	030	29114	28465	9311,0	14832,0
первісна вартість	031	37410	38500	14673,0	21555,0
знос	032	8296	10035	5362,0	6723,0
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0	0	7 353,0	7 313,0
інші фінансові інвестиції	045	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0	0	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0	0	1 293,0
Усього за розділом I	080	29361	28783	17412,0	24002,0
II. Оборотні активи					
Запаси:					
виробничі запаси	100	148	95	777,0	837,0
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0	0	0	0
незавершене виробництво	120	0	0	0	0
готова продукція	130	0	0	0	0
товари	140	39	984	1 375,0	1 375,0
Векселі одержані	150	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:					
чиста реалізаційна вартість	160	2	1109	0	3 701,0
первісна вартість	161	2	1109	0	3 701,0
резерв сумнівних боргів	162	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
з бюджетом	170	39	21	0	3,0
за виданими авансами	180	14	0	0	0
з нарахованих доходів	190	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	200	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	0	0	2 396,0	4 287,0
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в національній валюті	230	925	520	100,0	142,0
в іноземній валюті	240	0	0	0,0	0,0
Інші оборотні активи	250	10	0	324,0	330,0
Усього за розділом II	260	1177	2729	4972,0	10675,0
III. Витрати майбутніх періодів	270	0	0	3,0	6,0
Баланс	280	30538	31512	22387,0	34683,0

П А С И В	Код рядка	Варіант 1		Варіант 2	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	3930	3930	15 948,0	15 948,0
Пайовий капітал	310	0	0	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0	116,0	116,0
Інший додатковий капітал	330	219	405	238,0	238,0
Резервний капітал	340	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	0	6	1220,0	4416,0
Неоплачений капітал	360	0	0	0	0
Вилучений капітал	370	0	0	0	0
Усього за розділом I	380	4143	4335	17522,0	20718,0
II. Забезпечення наступних витрат і платежів					
Забезпечення виплат персоналу	400	0	0	0	0
Інші забезпечення	410	0	0	0	0
Цільове фінансування	420	0	0	0	0
Усього за розділом II	430	0	0	0	0
III. Довгострокові зобов'язання					
Довгострокові кредити банків	440	0	0	0	9 535,0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	470	17	30	0	0
Усього за розділом III	480	17	30	1694,0	9535,0
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	500	0	0	1 620,0	2432,0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0	0,0	0,0
Векселі видані	520	0	0	1 620,0	0,0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	38	1	782,0	719,0
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
з одержаних авансів	540	0	10	66,0	183,0
з бюджетом	550	5	27	252,0	363,0
з позабюджетних платежів	560	0	0	0	0
зі страхування	570	2	56	0	0
з оплати праці	580	8	126	0	0
з учасниками	590	0	0	85,0	85,0
із внутрішніх розрахунків	600	26319	26904	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	0	17	366,0	648,0
Усього за розділом IV	620	26372	27141	3 171,0	4430
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0	0	0
Баланс	640	30538	31512	22387,0	34683,0

Баланс підприємства за звітний рік (варіант 3-4)

А К Т И В	Код рядка	Варіант 3		Варіант 4	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	010	0	0	0	0,2
первісна вартість	011	0	0	0	0,2
знос	012	0	0	0	0
Незавершене будівництво	020	0,8	0,4	61,3	14,8
Основні засоби:					
залишкова вартість	030	5354,4	5662	1736,9	1898,4
первісна вартість	031	8140,1	8980,2	6754,3	7271,9
знос	032	2785,7	3318,2	5017,4	5373,5
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	045	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0	0	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0	0	0
Усього за розділом I	080	5355,2	5662,4	1798,2	1913,4
II. Оборотні активи					
Запаси:					
виробничі запаси	100	82,9	43,5	11,7	18
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0	0	0	0
незавершене виробництво	120	0	0	0	0
готова продукція	130	0	0	0	0
товари	140	0	0	0	0
Векселі одержані	150	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:					
чиста реалізаційна вартість	160	1047,5	1973,2	1,6	0,5
первісна вартість	161	1047,5	1973,2	2,2	0,5
резерв сумнівних боргів	162	0	0	0,6	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					0
з бюджетом	170	15	2,3	4,2	0,1
за виданими авансами	180	0	1635,7	36,9	84,3
з нарахованих доходів	190	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	200	0	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	1513,9	148,2	0,2	3,3
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в національній валюті	230	27,8	1,9	139,4	103,4
в іноземній валюті	240	0	0	0	0
Інші оборотні активи	250	0	0	2,7	2,1
Усього за розділом II	260	2687,1	3804,8	196,7	211,7
III. Витрати майбутніх періодів	270	4,4	2,1	1,7	2,1
Баланс	280	8046,7	9469,3	1996,6	2127,2

ПАСИВ	Код рядка	Варіант 3		Варіант 4	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	3752,5	3752,5	1191,8	1191,8
Пайовий капітал	310	0	0	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0	0	0
Інший додатковий капітал	330	1764,5	1764,5	2469,9	2469,9
Резервний капітал	340	8,2	21,1	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	389,4	319,1	-1797,5	-1777,8
Неоплачений капітал	360	0	0	0	0
Вилучений капітал	370	0	0	0	0
Усього за розділом I	380	5914,7	5857,2	1864,2	1883,9
II. Забезпечення наступних витрат і платежів					
Забезпечення виплат персоналу	400	0	0	3,1	3,54
Інші забезпечення	410	0	0	0	0
Цільове фінансування	420	0	0	0	0
Усього за розділом II	430	0	0	3,1	3,5
III. Довгострокові зобов'язання					
Довгострокові кредити банків	440	0	0	0	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	0	0	3,6	27,4
Інші довгострокові зобов'язання	470	1501,1	1501,1	0	0
Усього за розділом III	480	1501,1	1501,1	3,6	27,4
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	500	0	100	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0	0	0
Векселі видані	520	306,4	306,4	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	16,3	925,2	1,7	1,5
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
з одержаних авансів	540	0	0	14	14
з бюджетом	550	54,5	64,6	36,1	60,9
з позабюджетних платежів	560	0	0	0	0
зі страхування	570	0,1	15,6	20,5	39,9
з оплати праці	580	0	38,7	47,6	82,4
з учасниками	590	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	600	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	251,6	660,5	5,8	13,7
Усього за розділом IV	620	630,9	2111	125,7	212,4
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0	0	0
Баланс	640	8046,7	9469,3	1996,6	2127,2

Баланс підприємства за звітний рік (варіант 5-6)

А К Т И В	Код рядка	Варіант 5		Варіант 6	
		На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	010	108,0	141,0	739,6	695,3
первісна вартість	011	111,0	152,0	936,1	932,2
знос	012	3,0	11,0	196,5	236,9
Незавершене будівництво	020	705,0	1 503,0	239,5	238,9
Основні засоби:					
залишкова вартість	030	20 794,0	22 091,0	10388,9	10166,6
первісна вартість	031	22 399,0	24 585,0	19761,9	19685,3
знос	032	1 605,0	2 494,0	9,373	9518,7
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0,0	0,0	0	0
інші фінансові інвестиції	045	0,0	0,0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0,0	0,0	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0,0	0,0	0	0
Інші необоротні активи	070	0,0	0,0	0	0
Усього за розділом I	080	21 607,0	23 735,0	11368	11100,8
II. Оборотні активи					
Запаси:					
виробничі запаси	100	1 028,0	1 673,0	366	133,1
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0,0	0,0	0	0
незавершене виробництво	120	0,0	0,0	0	0
готова продукція	130	0,0	0,0	0	0
товари	140	0,0	0,0	0	0
Векселі одержані	150	0,0	0,0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:					
чиста реалізаційна вартість	160	128,0	339,0	141,4	0,5
первісна вартість	161	128,0	339,0	141,4	0,5
резерв сумнівних боргів	162	0,0	0,0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
з бюджетом	170	13,0	26,0	125,5	188,4
за виданими авансами	180	1 242,0	2 006,0	145,7	462,7
з нарахованих доходів	190	0,0	0,0	0	0
із внутрішніх розрахунків	200	0,0	0,0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	166,0	167,0	55,1	44,6
Поточні фінансові інвестиції	220	0,0	0,0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:					
в національній валюті	230	936,0	0,0	223,8	928,9
в іноземній валюті	240	0,0	0,0	0	0
Інші оборотні активи	250	1 148,0	631,0	506,5	543,2
Усього за розділом II	260	4 661,0	4 842,0	1564	2301,4
III. Витрати майбутніх періодів	270	179,0	178,0	0	0
Баланс	280	26 447,0	28 755,0	12923	13402,2

ПАСИВ	Код рядка	Варіант 5		Варіант 6	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	6 000,0	6 500,0	9857,2	9857,2
Пайовий капітал	310	0,0	0,0	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0,0	0,0	0	0
Інший додатковий капітал	330	6 472,0	4 413,6	1835,9	1835,9
Резервний капітал	340	12,0	12,0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	337,0	759,4	256,6	20,5
Неоплачений капітал	360	0,0	0,0	0	0
Вилучений капітал	370	0,0	0,0	0	0
Усього за розділом I	380	12 821,0	11 685,0	11949,7	11713,6
II. Забезпечення наступних витрат і платежів					
Забезпечення виплат персоналу	400	0,0	0,0	0	0
Інші забезпечення	410	0,0	0,0	0	0
Цільове фінансування	420	0,0	0,0	0	0
Усього за розділом II	430	0,0	0,0	0	0
III. Довгострокові зобов'язання					
Довгострокові кредити банків	440	13 297,0	15 800,0	553	1353
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0,0	0,0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	0,0	0,0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	470	0,0	0,0	0	0
Усього за розділом III	480	13 297,0	15 800,0	553	1353
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	500	0,0	0,0	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0,0	0,0	0	0
Векселі видані	520	0,0	0,0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	66,0	259,0	419,9	282,6
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
з одержаних авансів	540	0,0	0,0	4,4	48,9
з бюджетом	550	10,0	46,0	1,9	1
з позабюджетних платежів	560	0,0	0,0	0	0
зі страхування	570	32,0	49,0	0	0
з оплати праці	580	73,0	63,0	0,8	0,8
з учасниками	590	31,0	31,0	0	0
із внутрішніх розрахунків	600	0,0	0,0	0	0
Інші поточні зобов'язання	610	117,0	822,0	2,3	2,3
Усього за розділом IV	620	329,0	1 270,0	429,3	335,6
V. Доходи майбутніх періодів	630	0,0	0,0	0	0
Баланс	640	26 447,0	28 755,0	12932	13402,2

Баланс підприємства за звітний рік (варіант 7-8)

А К Т И В	Код рядка	Варіант 7		Варіант 8	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	010	0	0,3	0,6	0,4
первісна вартість	011	0	0,3	1,2	1,5
знос	012	0	0	-0,6	-1,1
Незавершене будівництво	020	91,95	22,2	86,9	5,6
Основні засоби:		0	0		
залишкова вартість	030	2605,35	2847,6	1513,4	1628
первісна вартість	031	10131,45	10907,85	3039,8	3310
знос	032	7526,1	8060,25	1526,4	1682
Довгострокові фінансові інвестиції:		0	0		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	045	0	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0	0	0
Відстрочені податкові активи	060	0	0	0	0
Інші необоротні активи	070	0	0	0	0
Усього за розділом I	080	2697,3	2870,1	1600,9	1634
II. Оборотні активи		0	0		
Запаси:		0	0		
виробничі запаси	100	17,55	27	42,4	56,6
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0	0	0	0
незавершене виробництво	120	0	0	0	0
готова продукція	130	0	0	0	0
товари	140	0	0	0	0
Векселі одержані	150	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:		0	0		
чиста реалізаційна вартість	160	2,4	0,75	116,2	150,8
первісна вартість	161	3,3	0,75	116,2	150,8
резерв сумнівних боргів	162	0,9	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		0	0		
з бюджетом	170	6,3	0,15	44	36,5
за виданими авансами	180	55,35	126,45	0	59,1
з нарахованих доходів	190	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	200	0	0	3,5	0,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	0,3	4,95	94,9	3,5
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0	0	0
Грошові кошти та їх еквіваленти:		0	0		
в національній валюті	230	209,1	155,1	190,9	321,4
в іноземній валюті	240	0	0	27,8	28,5
Інші оборотні активи	250	4,05	3,15	53,1	35,4
Усього за розділом II	260	295,05	317,55	572,8	692,7
III. Витрати майбутніх періодів	270	2,55	3,15	0,8	3,2
Баланс	280	2994,9	3190,8	2174,5	2329,9

ПАСИВ	Код рядка	Варіант 7		Варіант 8	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	1787,7	1787,7	447	447
Пайовий капітал	310	0	0	0	0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0	1010,9	1198,6
Інший додатковий капітал	330	818,7	884,85	0	0
Резервний капітал	340	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	189,9	153,3	512,6	512
Неоплачений капітал	360	0	0	0	0
Вилучений капітал	370	0	0	0	0
Усього за розділом I	380	2796,3	2825,85	1970,5	2157,6
II. Забезпечення наступних витрат і платежів		0	0		
Забезпечення виплат персоналу	400	4,65	5,31	0	0
Інші забезпечення	410	0	0	0	0
Цільове фінансування	420	0	0	0	0
Усього за розділом II	430	4,65	5,25	0	0
III. Довгострокові зобов'язання		0	0		
Довгострокові кредити банків	440	0	0	0	0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0	0	0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	5,4	41,1	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0	0	0
Усього за розділом III	480	5,4	41,1	0	0
IV. Поточні зобов'язання		0	0		
Короткострокові кредити банків	500	0	0	0	0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0	0	0
Векселі видані	520	0	0	0	0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	2,55	2,25	36,7	21,8
Поточні зобов'язання за розрахунками:		0	0		
з одержаних авансів	540	21	21	148,1	126
з бюджетом	550	54,15	91,35	6,7	21,4
з позабюджетних платежів	560	0	0	0	0
зі страхування	570	30,75	59,85	0	0,1
з оплати праці	580	71,4	123,6	1,1	0,7
з учасниками	590	0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	600	0	0	0,1	0,3
Інші поточні зобов'язання	610	8,7	20,55	11,3	2
Усього за розділом IV	620	188,55	318,6	204	172,3
V. Доходи майбутніх періодів	630	0	0	0	0
Баланс	640	2994,9	3190,8	2174,5	2329,9

Баланс підприємства за звітний рік (варіант 9-0)

А К Т И В	Код рядка	Варіант 9		Варіант 0	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:					
залишкова вартість	010	12,9	9,2	1,8	1,3
первісна вартість	011	37,6	43,2	8,4	8,8
знос	012	24,7	34	6,6	7,5
Незавершене будівництво	020	74 483,7	72213,3	42,0	42,0
Основні засоби:					
залишкова вартість	030	105321,3	122056,9	12 238,5	11 222,2
первісна вартість	031	168519	195156,4	24 791,4	25 125,4
знос	032	63197,7	73099,5	12 552,9	13 903,2
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0		0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	045	1543,5	1543,5	0,0	0,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	0	0	7,9	39,9
Відстрочені податкові активи	060	0	0	0,0	0,0
Інші необоротні активи	070	0	0	0,0	0,0
Усього за розділом I	080	181361,4	195822,9	12 290,2	11 305,4
II. Оборотні активи					
Запаси:					
виробничі запаси	100	6812,7	6766,5	146,0	512,2
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0	0	0,0	0,0
незавершене виробництво	120	0	0	0,0	0,0
готова продукція	130	0	0	0,0	0,0
товари	140	0	0	0,0	0,0
Векселі одержані	150	0	0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги:					
чиста реалізаційна вартість	160	241,7	362,6	9,9	2,0
первісна вартість	161	241,7	362,6	10,0	2,1
резерв сумнівних боргів	162	0	0	0,1	0,1
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
з бюджетом	170	497	1	0,0	0,0
за виданими авансами	180	395	151	1,9	0,1
з нарахованих доходів	190	0	0	0,0	0,0
із внутрішніх розрахунків	200	0	0	2 804,4	3 513,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	712,4	773,8	3,1	0,0
Поточні фінансові інвестиції	220	0	0	0,0	0,0
Грошові кошти та їх еквіваленти:		0			
в національній валюті	230	118,8	137	0,5	0,0
в іноземній валюті	240	0	0	0,0	0,0
Інші оборотні активи	250	80,4	7,3	0,1	16,9
Усього за розділом II	260	8858	8199,2	2 965,9	4 045,1
III. Витрати майбутніх періодів	270	5,2	5,4	9,3	29,2
Баланс	280	190224,6	204027,5	15 265,4	15 379,7

П А С И В	Код рядка	Варіант 9		Варіант 0	
		На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Статутний капітал	300	20000	20000	1 952,0	1 952,0
Пайовий капітал	310	0	0	0,0	0,0
Додатковий вкладений капітал	320	0	0	0,0	0,0
Інший додатковий капітал	330	56926,6	57103,1	11 436,8	11 412,4
Резервний капітал	340	183,3	183,3	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	4152,3	5144,4	-679,5	-171,2
Неоплачений капітал	360	14045,9	14045,9	0,0	0,0
Вилучений капітал	370	0	0	0,0	0,0
Усього за розділом I	380	67216,3	68384,9	12 709,3	13 193,2
II. Забезпечення наступних витрат і платежів		0			
Забезпечення виплат персоналу	400	0	0	0,0	0,0
Інші забезпечення	410	0	0	0,0	0,0
Цільове фінансування	420	78178,1	75296,7	0,0	0,0
Усього за розділом II	430	78175,1	75296,7	0,0	0,0
III. Довгострокові зобов'язання					
Довгострокові кредити банків	440	0	0	0,0	0,0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0	0	0,0	0,0
Відстрочені податкові зобов'язання	460	0	0	0,0	0,0
Інші довгострокові зобов'язання	470	0	0	0,0	0,0
Усього за розділом III	480	0	0	0,0	0,0
IV. Поточні зобов'язання					
Короткострокові кредити банків	500	1524,1	0	0,0	0,0
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	0	0	0,0	0,0
Векселі видані	520	0	0	0,0	0,0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1289,3	1447,4	2 340,8	1 385,5
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
з одержаних авансів	540	0	0	106,2	121,5
з бюджетом	550	4,7	13,1	3,7	64,0
з позабюджетних платежів	560	2,4	1,8	0,0	0,0
зі страхування	570	7,7	12,3	18,3	123,7
з оплати праці	580	21,8	37,7	85,0	483,9
з учасниками	590	0	0	0,0	0,0
із внутрішніх розрахунків	600	0	0	0,0	0,0
Інші поточні зобов'язання	610	70,4	27,2	2,1	7,9
Усього за розділом IV	620	2920,4	1539,5	2 556,1	2 186,5
V. Доходи майбутніх періодів	630	41912,8	58806,4	0,0	0,0
Баланс	640	190224,6	204027,5	15 265,4	15 379,7

Додаток 2

Вихідні дані для визначення середньооблікової чисельності персоналу підприємства

Варі- ант	Чисель- ність праців- ників на початок звітнього року, чол.	Чисель- ність АУП на початок звітнього року, чол.	Надійшло робітників протягом року, чоловік						Вибуло робітників протягом року, чоловік						Чисель- ність АУП на кінець звітнього року, чол.
			Усього	чисельник – дата надходження, знаменник – чисельність робітників, які поступили					Усього	у тому числі з причин					
										За власним бажанням	У зв’язку з виходом на пенсію	У зв’язку з прзивом на дійсну військову службу	У зв’язку зі вступом до ВНЗ	За порушення трудової дисципліни	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	170	26	18	05.02/3	10.03/5	14.05/3	04.06/4	13.10/3	14	16.11/4	5.04/4	10.04/2	28.08/3	15.09/1	23
2	441	82	19	03.01/3	15.03/4	08.06/4	4.07/3	11.11/5	27	19.03/8	08.05/6	12.04/4	4.05/5	7.07/4	79
3	42	8	7	15.03/2	7.05/2	15.07/1		4.09/2	4	13.04/1	7.06/1	7.09/2			10
4	58	10	12	10.02/1	5.04/3	7.06/5		4.08/3	8	7.03/4	10.07/2		20.08/2		11
5	56	11	11	4.01/1	3.03/2	5.04/5		13.08/3	9	20.09/5		18.05/2		11.09/2	12
6	134	21	20	05.02/4	10.03/3	14.05/5	4.06/3	13.10/5	31	16.11/8	5.04/12	10.04/4	28.08/5	15.09/2	19
7	65	7	8	3.01/1	10.03/1	5.04/2	6.06/2	10.09/2	9	7.02/5		3.05/1		8.07/3	9
8	56	6	9	5.01/1	6.04/2	10.06/2	2.09/3	4.11/1	8	5.03/3	8.05/2	10.05/1	15.08/1	3.10/1	6
9	47	8	7	12.01/2	4.05/2		5.07/1	10.08/2	4	25.02/1	13.04/2			15.10/1	9
0	286	35	11	13.02/2	5.03/2	18.05/5		19.10/2	23	10.01/7	20.06/4	28.07/5	3.08/7		32

Додаток 3

Вихідні дані для визначення середньорічної вартості основних виробничих фондів та показників їх руху

Варіант	Найменування показників	Основні фонди, у тому числі, тис. грн.					
		Будівлі	Споруди	Машини й устаткування	Транспортні засоби	Інструмент виробничий, господарський інвентар	Обчислювальна техніка й інше офісне устаткування
1	2	3	4	6	7	8	9
1	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	20207	4408	8635	500	3544	116
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.				95	908	18
	Місяць надходження				5	4	2
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			28		3	
	Місяць вибуття			1		3	
2	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	5463	1154	3738	900	2983	435
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.	5279	1639	1956		1764	
	Місяць надходження	2	3	10		5	
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.		779		56	2789	132
	Місяць вибуття		4		7		6
3	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	5437,2	2053,3	70,5	77,5	417	84,6
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.	516,7		5,8		359,6	7,8
	Місяць надходження	6		2		7	5
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.					42,7	7,1
	Місяць вибуття					4	10
4	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	5178,3	1065,6	252,7	97,8	145,4	14,5
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.	200,4		98,7		234,5	10,8
	Місяць надходження	3		5		6	9
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			9,5		14,6	2,7
	Місяць вибуття			4		6	10

1	2	3	4	6	7	8	9
5	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	16756	2554	1236	448	1387,2	17,8
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.	1457,4		246,9	102,5	482,2	
	Місяць надходження	3		7	6	4	
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			14,3		86,4	2,3
	Місяць вибуття			2		5	9
6	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	12641,2	5795	330,8	295,2	421,3	278,4
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.			43		38	16
	Місяць надходження			2		8	4
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			94,5	17,4	21,9	39,8
	Місяць вибуття			1	6	3	5
7	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	6820,8	2545,05	249,15	151,65	202,2	162,6
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.		523,65		126,3	111,3	55,35
	Місяць надходження		4		3	5	7
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			18,6		13,65	7,95
	Місяць вибуття			2		5	8
8	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	1762,1	483,5	311,2	164,2	187,1	131,7
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.	144,1	138,5		28,4	115,6	
	Місяць надходження	2	9		4	5	
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.		98,4	12,4		45,6	
	Місяць вибуття		1	3		10	
9	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	109567	34547	12934,7	986,6	10421,2	62,5
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.		20453	745,6	427,9	5146,8	24,8
	Місяць надходження		5	3	7	6	10
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.			59,3		98,5	2,9
	Місяць вибуття			2		4	11
0	Наявність основних фондів на початок року, тис. грн.	16743,9	5634,7	1706,6	22	662,1	22,1
	Надходження основних фондів протягом року, тис. грн.			110,6		245,8	5,8
	Місяць надходження			1		5	7
	Вибуття основних фондів протягом року, тис. грн.				8,7	13,4	6,1
	Місяць вибуття				2	3	9

Вихідні дані для визначення виробничої програми готелю

Показники	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4		Варіант 5	
	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний
1. Кількість номерів у готелі	470	465	450	450	50	50	145	145	160	154
2. Середня місткість одного номера	1,7	1,6	1,78	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8	1,75	1,7
3. Число днів у звітному періоді	365	366	365	366	365	366	365	366	365	366
4. Коефіцієнт використання номерного фонду	0,9	0,95	0,92	0,96	0,88	0,9	0,94	0,96	0,96	0,98
5. Коефіцієнт завантаження номерного фонду	0,16	0,19	0,35	0,4	0,44	0,48	0,237	0,265	0,156	0,225
6. Середній тариф, грн.	240	250	335	390	201	261	90,2	120,5	220,54	300,64

Показники	Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8		Варіант 9		Варіант 0	
	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний
1. Кількість номерів у готелі	380	355	110	125	129	132	550	540	450	460
2. Середня місткість одного номера	1,6	1,4	1,56	1,45	1,45	1,48	2,4	2,3	1,4	1,35
3. Число днів у звітному періоді	365	366	365	366	365	366	365	366	365	366
4. Коефіцієнт використання номерного фонду	0,88	0,76	0,84	0,88	0,83	0,84	0,95	0,9	0,94	0,95
5. Коефіцієнт завантаження номерного фонду	0,18	0,185	0,14	0,17	0,155	0,16	0,365	0,44	0,186	0,182
6. Середній тариф, грн.	245	260	282	294	265	275	124,5	137,5	227,05	253,63

Додаток 5

Вихідні дані для визначення структури витрат готелю, тис. грн.

Показники	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4		Варіант 5	
	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний
Матеріальні витрати	3967,00	5324,00	10 312,0	12 681,0	901,70	1360,60	223,10	139,20	617,0	1 734,0
Витрати на оплату праці	2757,00	3288,00	4 992,0	6 449,0	410,60	926,00	646,80	1116,90	593,0	988,0
Відрахування на соціальні заходи	1053,00	1249,00	1 807,0	2 292,0	156,10	223,60	233,90	400,00	224,0	355,0
Амортизація	1729,00	1759,00	1 307,0	1 637,0	352,10	545,50	236,20	375,20	801,0	899,0
Інші операційні витрати	843,00	614,00	10 248,0	12 431,0	468,00	704,30	290,80	419,40	246,0	735,0
Всього витрат	10349,00	12234,00	28 666,0	35 490,0	2288,50	3760,00	1630,80	2450,70	2 481,0	4 711,0

43

Показники	Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8		Варіант 9		Варіант 0	
	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний	базисний	звітний
Матеріальні витрати	3801,90	3223,40	267,72	167,04	1328,80	1299,20	2688,70	6931,40	5397,8	4797,7
Витрати на оплату праці	1364,40	1128,00	776,16	1340,28	706,50	568,10	481,50	675,40	2129,8	2908,9
Відрахування на соціальні заходи	500,80	393,00	280,68	480	240,10	184,10	122,40	171,00	777,5	1051,7
Амортизація	426,00	324,00	283,44	450,24	154,00	102,90	8256,50	10033,10	750,4	712,4
Інші операційні витрати	1849,10	961,10	348,96	503,28	76,50	188,90	7054,10	5068,40	814,5	791,1
Всього витрат	7942,20	6029,50	1956,96	2940,84	2505,90	2343,20	18603,20	22879,30	9870	10261,8

Додаток 6

Вихідні дані для розрахунку основних фінансово-економічних показників
виробничо-господарської діяльності підприємства (варіант 1-5)

Показники	Од. вимі- ру	Варіант 1		Варіант 2		Варіант 3		Варіант 4		Варіант 5	
		Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	9316	10962	22675	27812	2032,3	3479,8	1108,7	1649,9	1 205,0	3 453,0
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	290	120	3011	6845	269,8	-45,4	7,9	58,9	929,0	1694,0
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	389	95	3060	3196	271,5	-45,4	7,7	60,2	61,0	614,0
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	263	69	2462	2589	212,9	-57,9	3	19,7	46	461,9
Середня вартість активів	тис. грн.	31052,5	розрахунок	20416	розрахунок	7741,45	розрахунок	1955	розрахунок	19298,5	розрахунок
Середня вартість основних засобів	тис. грн.	29459,5	розрахунок	12173,1	розрахунок	5332,4	розрахунок	1744	розрахунок	15372,5	розрахунок
Середні залишки оборотних активів	тис. грн.	1346	розрахунок	4816,4	розрахунок	2405,25	розрахунок	153,45	розрахунок	619,45	розрахунок
Середньооблікова чисельність працівників	чол.	174	розрахунок	445	розрахунок	41	розрахунок	63	розрахунок	48	розрахунок

Вихідні дані для розрахунку основних фінансово-економічних показників
виробничо-господарської діяльності підприємства (варіант 6-0)

Показники	Од. вимі- ру	Варіант 6		Варіант 7		Варіант 8		Варіант 9		Варіант 0	
		Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	6703,5	5296,2	1596,48	1979,88	2079,4	2189,6	11833,3	15014,7	9295,4	9554,5
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	846,3	76,3	9,48	70,68	-7,2	79,3	-5949,7	-5890,1	-541,4	-88,5
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	412,1	99,4	9,24	72,24	23	78,8	684,5	992,1	-682,5	-171,2
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	272	72,8	3,6	23,64	17,2	59,1	533,9	714,3	-682,5	-171,2
Середня вартість активів	тис. грн.	14179,4	розрахунок	3519	розрахунок	2003,9	розрахунок	177821,3	розрахунок	14779,9	розрахунок
Середня вартість основних засобів	тис. грн.	10124,2	розрахунок	2480,25	розрахунок	2862,1	розрахунок	97383,75	розрахунок	11757,2	розрахунок
Середні залишки оборотних активів	тис. грн.	3055,4	розрахунок	276,24	розрахунок	580,7	розрахунок	9206,1	розрахунок	2957,55	розрахунок
Середньооблікова чисельність працівників	чол.	143	розрахунок	69	розрахунок	58	розрахунок	45	розрахунок	323	розрахунок

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань
0305 «Економіка і підприємництво» і слухачів другої вищої освіти
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальностей
7.03050401 «Економіка підприємства» і 7.03050901 «Облік і аудит»)

Укладач **СКЛЯРУК** Наталя Іванівна

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н. І. Склярук*

План 2013, поз. 573 М

Підп. до друку 04.11.2013

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 2,6

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.